

Dobrá praxe: Rakousko a Finsko

Jiří Frýbert

Ondřej Lorenc

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Housing First Ledovec III

CZ.03.02.01/00/24_064/0005406

Spolufinancováno
Evropskou unií

Finsko – proč jsou tam napřed?

Finsko jako modelová země, jak nakládat s bezdomovectvím, poradili si s podobnou četností populace i bezdomovectví tak, že tam nemusí být **bez střechy nad hlavou prakticky nikdo**.

Co je ale kromě dobrá práce místních organizací a služeb zásadní? **Spolupráce na politické úrovni, tedy spolupráce státu**. V roce 2007 se sešli 4 představitelé významných politických stran a bylo rozhodnuto investovat do sociálně dostupného bydlení. Tedy stát postavil celé paneláky určené pro tyto účely.

Dále to funguje tak, že organizace (například Armáda spásy a další) si tyto koupili/pronajali a pak nabízejí svoje služby městům (například Helsinkám), ve kterých se registrují lidé bez domova. Tyto organizace pak pracují s **rozpočtem prakticky výlučně ze státních dávek**, které **v sociálním bydlení pokryjí lidem nájem**.

Tedy to ve zkratce bylo tak, že stát postavil domy určené pro sociální bydlení, ty pak prodal nebo pronajal sociálním službám, které je pak zpětně pronajímají lidem bez domova, kteří je platí z dostupných státních příspěvků.

To je hlavní důvod, proč je Finsko v čele, co se týče otázky bezdomovectví. Jestli je tato praxe přenositelná sem, ano je. Pokud by stát/politici také došli k závěru, že postaví dostupné sociální bydlení, přímo určené pro lidi bez domova. A proč by to měli dělat? Po letech této praxe se ukázalo a statisticky podložilo, že **v rámci 5 až 7 let, se nejen počáteční investice státních peněz vrátí, ale následně začne stát šetřit peníze** (například na výjezdech policie, záchranech, poskytované zdravotní péči atd.). Tedy je to investice do budoucna i pro státní kasu a pak je tam samozřejmě nezanedbatelná lidská část, nejen ta, co umožňuje bydlet všem občanům pod vlastní střechou, ale také ta, co dělá prostředí měst lidštější pro všechny, protože tam nejsou všudypřítomní lidé bez domova. Tady bych chtěl akcentovat, že **tento model je Finskem ověřený, dostupný pro všechny ostatní a je to „jen“ o komunikaci, shodě a domluvě státního aparátu se sociálními službami**.

Finsko – Prostory bývalé restaurace

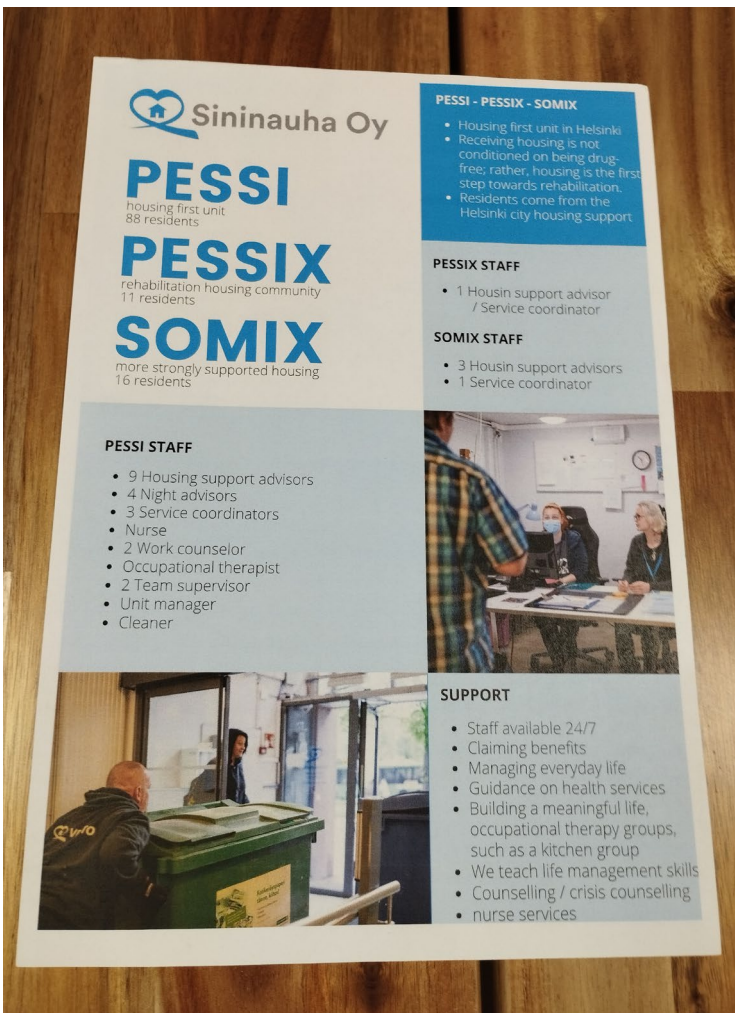
Finsko zkušenosti z terénu

Prostory nabízené lidem bez domova, kde mohou trávit celý den, samozřejmě za určitých podmínek, jako vzájemná slušnost, neužívání návykových látek přímo v prostorech atd. Příkladem mohou být prostory co jsme viděli v bývalé restauraci, kde lidé mohli přijít, byli zde k dispozici oblečení, možnost se najíst, sledovat televizi, sedět o stolů nebo si lehnout a spát. **Tým pracující v těchto prostorech byl tým peer pracovníků, tedy lidí s vlastní zkušeností, která se dokonce stala podmínkou pro to, v těchto prostorech a týmu pracovat.** Celá organizace/tým spravující tyto prostory byla i lidmi se zkušeností s bezdomovectvím založena.

Dalším příkladem dobré praxe byla organizace, které se specializovala na bydlení pro mladé lidi, konkrétně omezené věkovým rozmezím 18-23 let. Hlavním cílem je to, aby lidé, kteří jsou například v dětských domovech nebo už v tomto věku inklinují z jiných důvodů k bezdomovectví měli možnost, aby na ulici neskončili. Aby si zažili vlastní bydlení, měli možnost si vytvořit příslušné návyky a zodpovědnost pro to potřebné (protože ty si v institucích nevytvoří) a mohli na ně následně navázat. **Dobrou praxí v tomto směru bych označil hlavně celou existenci tohoto projektu,** protože u nás nic podobného není/nebo je podmínkou pro spolupráci právě už zkušenost s bezdomovectvím.

Tady se dostáváme k více obecnému bodu, tedy nastavení systému práce. **Ve Finsku pracují hlavně s podporou v bydlení a prevencí ztráty bydlení a podpoře bydlení samotného.** Díky tomu se mohou věnovat méně řešení akutních situací a krizí, které pak přecházejí v dlouhodobé bezdomovectví. **U nás** je menší důraz na prevenci a podporu udržitelného bydlení, dokud ho lidé třeba i mají, a pak **se většina kapacit věnuje naopak krizím** anebo už dlouhodobě trvajícím obtížím. Je to samozřejmě spojené s tématem dostupností bydlení, ale pokud by systém a nastavení služeb kladly větší důraz na prevenci a vytváření možností už ve fázi, kdy se krize jasně blíží, snižoval by se počet lidí bez domova, ale to už je stále dokola o systému.

Finsko – Pessi a Bydlení pro mladé

Sininauha Oy

PESSI
housing first unit
88 residents

PESSIX
rehabilitation housing community
11 residents

SOMIX
more strongly supported housing
16 residents

PESSI - PESSIX - SOMIX

- Housing first unit in Helsinki
- Receiving housing is not conditioned on being drug-free; rather, housing is the first step towards rehabilitation.
- Residents come from the Helsinki city housing support

PESSIX STAFF

- 1 Housin support advisor / Service coordinator

SOMIX STAFF

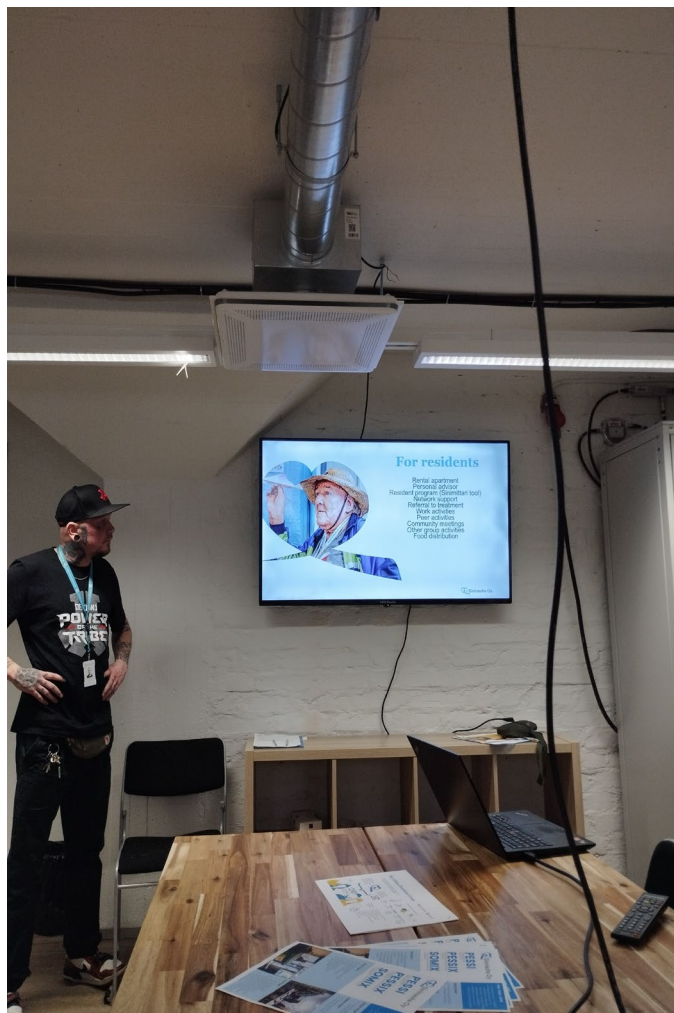
- 3 Housin support advisors
- 1 Service coordinator

PESSI STAFF

- 9 Housing support advisors
- 4 Night advisors
- 3 Service coordinators
- Nurse
- 2 Work counselor
- Occupational therapist
- 2 Team supervisor
- Unit manager
- Cleaner

SUPPORT

- Staff available 24/7
- Claiming benefits
- Managing everyday life
- Guidance on health services
- Building a meaningful life, occupational therapy groups, such as a kitchen group
- We teach life management skills
- Counselling / crisis counselling
- nurse services

Dobrá praxe v přímé práci

- **1 – intenzivní zapojování peer pracovníků** – ve všech týmech (nejsem si jistý jen u služby pro mladé, tam bych kecal) je minimálně jeden, ale spíše více peer pracovníků, lidí se zkušeností. Jejich důležitost byla akcentována v rámci navázání vztahu, přinášení zkušeností do týmu, porozumění situacím, které sami zažili, ale také v určité tvrdosti v nastavování hranic a respektu, který mají u klientů, protože s nimi mohou mluvit z pozice člověka, co to sám zažil.
- **2 – zapojení ergoterapeutů do týmu** – tato část byla v místech, kde se ergoterapeuti pohybovali (2 služby z 5) také oceňována.
- **3 – Větší integrování adiktologických pozic do týmů (nebo alespoň větší/rychlejší dostupnost), stejně tak psychologů, psychiatrů, psychiatrických sester a dalších.** Tato dobrá praxe plane naopak z toho, co se ukazuje a bylo osloveno, že to ve Finsku podcenili. Vyřešili fyzické bydlení, ale často jsou to paneláky, kde tedy lidé dlouhodobě bydlí, ale vlastně mají kolikrát menší šanci než v českých Housing First projektech, aby se v něčem rozvíjeli, získali práci atd. A to právě díky malých možnostech podpory v tom, co je do těchto situací často primárně zavedlo, závislosti a potíže s duševním zdravím.
- **4 – Služba (konkrétně to bylo jedno patro jednoho z panelák) s asistencí 24 hodin a zdravotním personálem** – zase je dobrá praxe jen existence tohoto projektu. Je pro lidi, kteří ať už věkově, fyzicky, psychicky, potřebují dostupnost asistence a není pro ně možnost například domov pro seniory nebo obdobné služby. Tito lidé pak mohou důstojně žít ve svém bydlení až do konce života. Ale i ve Finsku je na tuto službu velmi dlouhá čekací doba a u nás by byla asi ještě o mnoho delší, ale lidem slouží, i když ne všem, co by ji potřebovali.

Závěrem bych asi shrnul, že ve Finsku jde z mého pohledu opravdu o **státní/systémové nastavení a opatření**, které nejen myslí na všechny občany země, ale také ve finále šetří peníze ze státní pokladny. Příklady dobré praxe v přímé práci jste slyšeli a musím s potěšením říct, že **přímá práce v týmech**, tak jak to zažívám například v našem týmu Housing First Ledovec, **na vyšší úrovni z mého pohledu obecně není**. U nás mají lidé více možností podpory, možnost zotavení a změnu svého života, zapojení se do společnosti. Na druhou stranu v nesrovnatelně menším měřítku. Díky

Neunerhaus, Vídeň

- <https://www.neunerhaus.at/>
- nezisková organizace pro lidi bez domova a bez pojištění
- služby nabízí ve 3 rovinách – bydlení, zdraví, sociální začlenění
- veterinární péče
- kavárna
- Peer Campus – dělají kurz na 7 měsíců, aby lidé se zkušeností s bezdomovectvím mohli pracovat jako peer (každý rok je vypsaný kurz pro 20 lidí, dokončí 15-16), kurz je zdarma, je to uznané ÚP jako rekvalifikační kurz
- snaží se i o strukturální změny (mají na to svoje oddělení kde je sociální pracovnice, politoložka, architektka), účastní se komisí na městě – vůči městu jsou konstruktivně kritičtí, město je rádo za jejich expertízy
- Neunerimmo – taková jejich realitka – cílem je zajistit prostory k bydlení, spolupráce s developery a vyjednávání s nimi, kolik bytů by mohli dát k dispozici
- mají 3 velké domy (1 dům koupili, 1 je pronajatý od církve, 1 pronajatý od developera)
- Housing First

Bydlení ve Vídni

- ve Vídni vždy byla nějaká vláda sociální demokracie, situace v jiných rakouských městech není tak příznivá
- 55% bytů ve městě pronajímá město nebo se jedná o bydlení s omezeným ziskem
- 77% lidí ve Vídni bydlí v pronájmu
- Typy bydlení ve Vídni (byty 1) a 2) se neprodávají)
 - 1) městské bydlení
 - 2) dotované bydlení – družstevní bydlení – město dotuje stavbu, ale nevlastní ji
 - 3) soukromé bydlení s cílem zisku
 - byty staví družstva, která nejsou zaměřena primárně na zisk (tyto družstva mají sociální zakázku od města, jsou podporovaná městem, dělají to, protože mají sociální cítění – jde jim o veřejný prospěch)
 - developerské organizace spolupracují se státem, jsou dotované, musí spolupracovat s organizacemi, bydlení musí být dostupné (je tam limit v ceně nájmu, NS je na dobu neurčitou) – v takovém bydlení chtějí bydlet všichni, nejen lidé bez domova, tak se staví hodně a o byty není nouze
- díky tomu je velká konkurence, je hodně levných bytů
- celé je to orientované na dobro lidí, jsou v tom finance od státu a ten chce dobro pro lidi – je myšleno na dobro co nejširší skupiny obyvatelstva
- snaha města je, aby v domě bydleli všechny vrstvy a všechny cílové skupiny

Bydlení ve Vídni

- město má od roku 2022 novou strategii, bezdomovectví by mělo být ukončeno bydlením ve vlastním bytě s podporou terénní práce (HF je jako hlavní princip, ne zásluhové bydlení) – cílem je, aby 80% lidí dostalo služby ve svém bydlení a 20% v nějakém centru (před tím to bylo obráceně); nyní jsou zhruba na 45% že dostává službu doma a 55% někde na ubytovně
- od podání žádosti HF do stěhování to trvá rok
- aby člověk mohl žádat o HF, musí se stát člověkem bez domova ve Vídni (tady bydlel a přišel o bydlení) nebo se tu 2 roky zdržuje; rakouský občan nebo EU; musí mít minimální příjem; nesmí být dlužníkem vůči městu; potřebuje sociální službu
- Poradenské centrum pro bezdomovectví – tam se dává žádost, zřizovatelem je město
- platí zákon o podpoře v bydlení, že v každé nové stavbě domů, bude část bytů pro sociální služby

Wolfganggasse Marga Atrium

- už při stavbě se domlouvalo, jaké skupiny by tu měly bydlet (senioři, studenti, samoživitelky, dům s pečovatelskou službou) – Neunerhaus si domluvil, že tu bude 12 bytů pro HF
- jeden z těch domů je taky města – u nás by to byly drahé byty, tady ta nejlevnější možnost bydlení

DĚKUJEME ZA POZORNOST

TĚŠÍME SE NA SPOLUPRÁCI

hf@ledovec.cz

775 725 027

www.ledovec.cz